

(המשך ממעור 13)

בלת אסירים, מלווה בכלי-מיטסה. אלהם הצטרפו אנשי-החברה — ד"ר פילפיס, מרי הניס, עדי וסטיארט שמיט — וניסו למונע לקיים את הפגישה. כולנו הודוענו מנהגות אנשי-החברה.

בחווה שראינו בעברית רשום שנועסק לתקופת-נסיון של 45 יום, ואם לא נתאים, החברה זכאית לפטר אותנו ולגרום לכך שנחזור לארץ על חשבוננו. בסעיף אחר היה כתוב שהם גם יכנו את מחירי-הטיסה לדרום-אפריקה מהמשכורת שהם חייבים לנו — כלומר, שאני זכאי לכרטיס חנם הלוך ושוב. רק אם אני עובד 12 חודשים מלאים. הפקדתי 650 דולר בישראל, כערבון. כך סבלתי במשך שלושה חודשים. משי כורת לא קיבלתי בזמן, אך אם הייתי עוזב לפני 45 יום, הייתי מאבד את הפיקי דון ועוד משלם מכיסי את הנסיעה לארץ. כרטיס הלוך והחזרה, התנכרות, הלשנות ואיור מים. רבים הרגישו כעבדים.

בי"ב באוגוסט לקחו אותנו לאלסבורג. הייתי בטוח שהם יסדרו לי מקום עבודה אחר, אך למחרת הודיעו לי שאני מפורט. בי"ב בחודש הבאאו אותי ליוהנסבורג למלון אמבסדור, ואמרו לי שאם אני רוצה הם מוכנים להטיס אותי לארץ. אמרתי להם שלא אנוס הפרתי את החווה ושחברת ג'ארניק אנד פורט תודיע בכתב שהיא משחררת אותי כדי שאוכל לעבוד במקום עבודה אחר במיקצועי. זה היה חשוב ביותר, כי ברמיון כניסה לדרום-אפריקה היה כתוב שיש לי אישור שניתן לשנה כעובד בחברת פורט.

אז הם אמרו לי שאני אחפש בעצמי מקום עבודה ושאוודיע להם על-כך, משום שהם אחראים עלי כלפי השליטונות. מצא-תי מקום עבודה ואו הם רצו קומיסיון ממקום-העבודה החדש שלי. כששמעו על כך בהפעל שרצה להעסיק אותי אמרו לי: „אנחנו לא מתעסקים עם סוחרים-עבדים.“ אנשי-החברה הודיעו לי ולשאר העובדים שיש לנו מלון, שהם לי שלמו עבור הלינה. עשינו צעקות ואו הם הסכימו לשלם על השהייה במלון. אך בי"ב באו-גוסט הם הודיעו שהם מפסיקים לשלם והם מטיסים אותנו לארץ.

מדימונה

ל"כור"

וגם בבוטצואנה — כולם אצל חברת הענק ג'רניק.

סיפר בלכר: „אחרי חודשים של הב-טחות מהנציגים הישראליים ביוהנסבורג, שטענו שיטפלו בנו, נמאס לנו והחלטנו שאנו לא יוצאים לעבודה. השגרירות הישראלית, ובעיקר הקונסול התעשייתי — התערבה בעניין אך מייד אחרי-כך פוטרנו בטענה של אי-התאמה מיקצועית.

„פגשתינו סבאג בחודש נובמבר, ביוהנסבורג, ושאלנו אותו מה היה עם הכסף שמגיע לנו על הפרת-החווה. או הוא סיפר לי שהוא ניתק את הקשרים עם פורט, ואם אנו רוצים לסף עבור המזון שקנינו בעצמנו, שעות-הנסיעה במיניבוס ועוגמת-הנפש, שנתבע אותו, והוא כבר יוציא את הכסף מהדרום-אפריקאים. „העניין הצעק לי. פנינו — קבוצת ה-מפורטים — לחבר-פרלמנט יהודי, נתן בלוך, והתברר לנו שדרום-אפריקה, כל חוזה-העבודה שהיא הוא בלתי-חוקי. על החווה שחתמנו בישראל לא הופיע תא-ריך ואף לא חותמת של החברה. הוברר לנו שלגבי עובדי-חוץ, החווה היא בלתי-חוקי בוודאות גמורה.

„סבאג ניסה להצדיק את עצמו ולומר לנו שהוא אחראי עלינו עד שדה-התעופה בג'ורג'טאון, ושברגע שאנו נחתנו בדרום-אפריקה, חברת פורט היא האחראית עלינו. כאן כבר באמת לא הבנתי מדוע הוא מציע שנתבע אותו.

החברה שבאמצעותה שלח יואל אבשי לום לדרום-אפריקה, חברת או-איי-אס היא חברה ישראלית להכוננת עובדים מיקצועיים למקומות-עבודה שונים בארץ וברחבי-העולם. בראשה עומד גבי סבאג, ושיכין בשנים 68-1964 כראש-עיריית-דימונה מטעם המערך. לדבריו, הוא פרש מתפקידו משום שבאותה שנה לא התקיימו בחירות אישיות לראש-עירייה, ולאחר-מכן עזב את העיר.

הוא מונה לתפקיד ראש-אגף כוח-אדם של כור מתכת, ובאפריל 1980 הוא הקים את או-איי-אס, המוכרת על-ידי משרד העבודה כחברת מנפאואר. חברתו ירשה למעשה את חברת מנכור, חברת כור להכי-וונת עובדים מיקצועיים.

לדבריו, מעסיקה חברתו בארץ כ-400 עובדים תקופתיים, בעיקר אנשי-מיקצוע טכני, או „בעלי צווארון כחול“. העובדים נשלחים לעבודה על פי דרישת המפעלים.

יוהנסבורג, הם מינו ושלחו כ-90 איש שרובם כבר חזרו לארץ. כל מי שאמרו לחתום על חוזה ב-אנגלית, מקבל תקציר-חווה והערות בעברית. בחוזה, שעליו חתם אבשלום, מודגש שהעובד מועסק על-ידי חברת פורט בדרום-אפריקה.

אחרי פירוט הסיבות שבהם יאבד העובד את ה-650 הדולר שהפקיד לפני שיצא — מוכר שמדובר — בסירוב לבצע עבודות

מודעה ב"גזח הכפוף" — כונית שתנקח

בהתאם לכישורי העובד, אי-ביצוע העובד דה בטיב שעליו התחייב העובד, שביתות ובעיות-מישמעת, בשבוע עבודה בן חמי-שה ימים, משני עד שישי, לפי תשע שעות עבודה ביום, התשלום הוא בראנדים מדי שבועיים.

העובד רשאי לעזוב את החברה מרי-צונו, בתנאי שיוודע על-כך שבועיים מ-ראש וישלם בעצמו את כרטיס-הטיסה לארץ.

בדרום-אפריקה משלם העובד הור מס-הכנסה ותשלום מיוחד עבור ביטוח-מחלה,

פרמיט, באפריקה כפורט, בקנדה ובפורט-טוגל שוב סטארן. סבאג גילה שכיום הוא ניתק את הקשר עם פורט, משום ש,הם לא נתנו טיפול אישי מספיק לפרט.

העובד לא חותם על החווה המתורגם בחלקו, אלא על חוזה ארוך של חברת פרי-איי-או-איי-אס, הכתוב באנגלית. עיון בחוזה מראה שבעוד שבו מועלית אפשרות שהמועסק יאלץ למצוא לעצמו מקום-לינה, סעיף שנמחק בעט, על-ידי הנציגים הישראליים, הרי שבנוסח העברי, החברה דואגת ללינה וכלכלה וזה על חש-בונה ולא על חשבון העובד.

על השאלה מדוע לא תורגם כל החווה לעברית, לא יכול היה דורון סבאג להשיב.

„שיאנסו אותי

לתבוע"

בשולי כל עמוד חתמו אבשלום וסבאג האב. הם עשו כך גם בעמוד האחרון, שם מוצג החותם כאיש חברת או-איי-אס הבינלאומית, המייצגת את חברת סטארן ושהוסמכה לכך על ידי פורט מדרום-אפריקה. כלומר, סבאג חתום בכתב-ידו בלבד, ולא בחתימת החברה. על חוזה של החברה הדרום-אפריקאית, בעוד שבסעיף האחרון של החווה באנגלית נאמר שה-עובד מועסק על ידי הדרום-אפריקאים בחברת פורט, והוא אינו יכול לבוא בשום תביעות לסטארן או לאו-איי-אס.

אומר סמאג: „היות שלא רצינו לשלוח את הישראלים ללא חווה, למרות שמקובל בעולם שהעובד חותם לפני צאתו, וחתימת המעסיק נעשית רק בארץ העבודה, אני חתמתי בשם החברה והחתימה מחייבת.“ לפרשת יואל אבשלום הוא היה ער כבר בקיץ. „אחת השטויות היתה שלא חקרנו עליו קודם. הוא גרם- נזק לשם של ישראל. הוא לא עבד, אירגן מרד ושניתה והתבצר עם חבריו במלון. אנו רצינו לפנות אותו משום שהתחייבנו לפני שגיריות דרום-אפריקה בארץ, שכל מי שלא יתאים אנו נפגת אותו.

„הוא הסתובב שם אחרי שפוטרו, באופן בלתי-חוקי, בניגוד לחוזה. עבד באופן לא חוקי אצל יהודים, בניגוד לחוקי מס-הכנסה ולרישיון השהייה שלו.“

לגבי תלונת אבשלום על תנאי-המגורים

AGREES TO THE TERMS AND CONDITIONS

SET OUT IN THIS CONTRACT AS THE EMPLOYEE OF

Signature of Avshalom

Signature of O.R.S. representative

SERN REPRESENTED BY O.R.S., INTERNATIONAL, MANAGING DIRECTOR - AUTHORIZED BY P.H.O.R.S. TO ACT ON THEIR BEHALF.

החתימה של סבאג על חוזה-העבודה ללא תאריך וללא חותמת החברה

הוא אומר: „הם שוכנו מהיום הראשון בבית-מלון, וסוכם שיגורו שניים בהדרגה ליד מקום העבודה. אך הוא לא היה מוכן לישון עם האפריקאנים, וכל מה שסיפר זה בלוף.“

עורכי-דינו של אבשלום, הפרקליט יניב עצמון מראשון-לציון, מתכוון לתבוע את כל הנוגעים בפרשה ולדרוש פיצויים. סבאג אינו מודאג מכך: „אני מוכן לתת לו עורכי-דין שיתבע את פורט. אני רוצה שיאנסו אותי לתבוע אותם.“

כיום יש ישראלים מעטים בדרום-אפריקה, ורעיון העסקת עובדים מיקצועיים מהארץ בדרום היבשת הולך ודועך. כדברי סבאג, אך מי שמעיין במודעות-הדרושים בעיתונים, מגלה שעדיין מחפשים שם ישראלים לעבודות שונות.

„אני מקווה שמי שרוצה לצאת לעבוד שם ויקרא מה עבר עלי, יחשוב פעמיים לפני שהוא יוצא.“ סיכם אבשלום.

בן-ציון ציטרין

תאונה, תרופות אי-שפוז. סבאג הסביר שכל עובד שיצא דרכו זכה לפוליסת-ביטוח מקיפה, עד 60 אלף דולר, למיקרה של פטירה, של חברת-הביטוח הישראלית סלע.

בחווה מודגש שלעובד מובטחות כל הארוחות, כולל מגורים מסודרים ונקיים, על חשבון החברה. אחרי 45 ימי נסיון, אם העובד לא מפורט ומחוזר לארץ על חשבוננו, מובטחת לו עבודה לכל השנה.

או-איי-אס מדיגשה בחווה שהיא אינה עוסקת בהגירה או בסיוע לכך. העובדים בדרום-אפריקה הם בעצמם של חוזה מיר-חד: שכיר-עצמאי, הכפוף לחוקי העבודה המקומיים.

כנספח לתקציר החווה נאמר שאו-איי-אס ושיכת בחלקה לרשת העולמית של עבודה זמנית למומחים בשטח המתכת, ושהיא מופיעה בכמה שמות ברחבי-העולם. באירופה בשם סטארן, באנגליה תחת השם

לעומת זאת, כשהחברה עוסקת בייצוא עובדים, היא משמשת כמתוכת בלבד, ועלי-כך היא מקבלת עמלה וכל האחריות על התשלומים חלה על המעסיקים בחו"ל.

לא עידוד

להגירה

סבאג טוען שחברתו מוכרת כמשלמת לעובדיה בזמן. היא חתומה על התחייבות לספק תעסוקה זמנית של כוח-אדם טכני בכל העולם, לתקופות של שישה עד 12 חודש. כשבאנגליה צריכים עובדים, אנו שולחים להם, ואם כאן צריך עובדים זמניים מקצועיים הם שולחים לנו.“ הסביר גבי סבאג, דורון, בנו של סבאג, מועסק בחברה כמנהל אדמיניסטרטיבי וכאחראי על המחשב. האב רשום במשרד-העבודה כקבלן-מתכת עצמאי. סבאג טוען, שבעקבות בקשת פורט בי-